

ترسیم الگوی مطلوب توسعه اقتصادی انقلاب اسلامی و الزامات رسیدن به این الگوی مطلوب، در بیانات مقام معظم رهبری

حامد عباسی*

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ با شعارهای اصیل اسلامی به ژبهریزی رسید. یکی از شعارهای اصیل این انقلاب مخالفت با نگاه ماتریالیستی و شرق و غرب سیاسی بوده است. اگر بخواهیم در جهت آرمان های انقلاب اسلامی حرکت نماییم، الگوی توسعه اقتصادی و راه های رسیدن به آن متفاوت خواهد بود. یکی از کسانی که این الگوی مطلوب را توصیف نموده است، حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب میباشد که مسیر رشد اقتصادی ملت ایران را ترسیم نموده اند. لذا در این مقاله سعی بر این دارم تا با ترسیم نظام فکری رهبر معظم انقلاب، رشد مطلوب انقلاب اسلامی و الزامات نیل به رشد مطلوب احصاء شود. این الگوی رشد مطلوب، مبنایست در جهت گیری و اولویت بندی موضوعات از جمله حمایت از تولید ملی نقش اساسی ایفا نماید.

واژگان کلیدی: همایش ملی اهتمام، بدر و خیبر، الگوی ایرانی اسلامی- پیشرفت، پیشرفت همه جانبه، عدالت، فضای کسب و کار، مصرف، خصوصی سازی، تجارت خارجی، سرمایه گذاری.

۱. اهمیت پرداختن به الگوی پیشرفت مطلوب:

اهمیت الگوی پیشرفت از این باب که می خواهد الگوی پیشرفت راه قرار گیرد بسیار اهمیت دارد. آیت الله خامنه ای در سخنانی به اهمیت این الگوی اشاره مینماید و تأثیر این در این باب میفرماید: «تعیین الگوی پیشرفت» هم لازم است. الگوی پیشرفت چیست؟ ما باید این را مشخص کنیم. اگر این را مشخص کنیم، آن وقت در برنامه ریزیها، اولیتهای، قدمها، برنامه ها، زمان بندیها و سرمایه گذاریهای ما اثر میگذارد؛ به دنبال خود فرهنگ سازی می آورد؛ در گفتگوی نخبگان خودش را نشان میدهد و به ذهنیت عامه ی مردم سرریز میشود؛ حتی در صادرات و واردات کشور اثر میگذارد؛ چه چیزی را از کجا وارد کنیم؟ چه چیزی را به کجا صادر کنیم؟ (بیانات در دیدار با اساتید، ۱۳۸۵/۰۸/۱۸)

۲. رابطه پیشرفت مطلوب انقلاب اسلامی و الگوهای مرسوم پیشرفت در دنیا:

یکی از سوالات مهمی که در زمینه پیشرفت مطلوب انقلاب اسلامی با آن برخورد میکنیم این است که نسبت پیشرفت مطلوب اقتصادی انقلاب اسلامی با پیشرفت غربی و مرسوم چیست؟ بدین منظور روشن شدن این بحث به چند سخن از سخنان معظم له اشاره میشود:

حضرت آیت الله خامنه ای میفرماید: حالا میخواهیم مشخص کنیم که پیشرفت چیست؟ تعریفهایی برای پیشرفت و کشور پیشرفته در دنیا معمول است؛ ما اغلب اینها را قبول داریم و رد نمیکنیم؛ مثلاً صنعتی شدن و فرا صنعتی شدن کشور؛ اینها دلیل پیشرفت است.. و فور تولیدات، و فور صادرات، افزایش بهره وری، ارتقای سطح سواد، ارتقای سطح معلومات عمومی مردم، ارتقای خدمات شهروندی، خدمت دادن به شهروندان، رشد نرخ عمر متوسط - به قول تعبیرات اخیر، امید به زندگی - اینها جزو نشانه های پیشرفت است و درست است. کاهش مرگ

* دانشجوی کارشناسی ارشد رشته معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه السلام،
hmd.abbasi@gmail.com

و میر کودکان، ریشه‌کنی بیماری‌های گوناگون در کشور، رشد ارتباطات و امثال اینها، شاخصهایی است که در دنیا برای يك کشور پیشرفته ذکر میکنند و ما این شاخصها را رد نمیکنیم و قبول داریم. (بیانات در دیدار با اساتید، ۱۳۸۵/۰۸/۱۸)

مسیر پیشرفت، مسیر غربی نیست، مسیر منسوخ و برافتاده‌ی اردوگاه شرق قدیم هم نیست. بحرانهایی که در غرب اتفاق افتاده است، همه پیش روی ماست، میدانیم که این بحرانها گریبانگیر هر کشوری خواهد شد که از آن مسیر حرکت کند. (بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌های شیراز ۱۳۸۷/۲/۱۴)

پیشرفتی که ما میگوییم، با آن چه که امروز از مفهوم توسعه در دنیا فهمیده میشود، وجوه مشترکی داشته باشد - که حتما دارد - اما در نظام واژگانی ما، کلمه‌ی پیشرفت، معنای خاصّ خودش را داشته باشد که با توسعه در نظام واژگانی امروز غرب، نبایستی اشتباه بشود. آنچه ما دنبالش هستیم، لزوماً توسعه‌ی غربی - با همان مختصات و با همان شاخصها - نیست... مطلب بعدی این است که ما اگر نقاط افتراق پیشرفت با منطق اسلامی را با توسعه‌ی غربی می‌شماریم، نباید از نقاط اشتراك غفلت کنیم. (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۲/۷/۲)

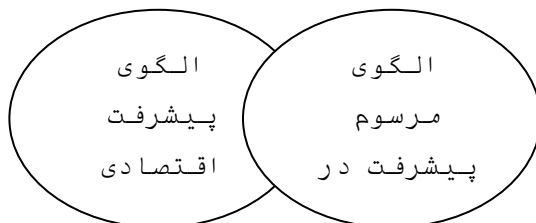
این حرف تکرار شده‌ای است از طرف روشنفکرهای صدر مشروطه، که ما فقط و فقط باید دنبال غربی‌ها راه بیفتیم و به هرچه آنها میگویند، در همه‌ی شؤون زندگی‌مان عمل کنیم؛ این حرفی که از تقی‌زاده و دیگران نقل شده و واقعیت هم دارد. اینها می‌گفتند ما باید صددرصد به نسخه‌ی آنها عمل کنیم تا پیش برویم؛ یعنی مجال ابتکار، ابداع، خلاقیت و نگاه بومی به مسائل علمی و صنعتی مطلقاً در محاسبه‌ی اینها نمیگنجد. (بیانات در دیدار مهندسان ۱۳۸۳/۱۲/۰۵)

ما دنبال چه نوع توسعه‌ای هستیم؟ این نکته‌ی اساسی، در بحثهای اقتصادی و غیراقتصادی جاری است. کسانی دنبال این هستند که حرفی را پرتاب کنند و ذهن مردم را از مسائل اصلی دور نگه دارند: مدل چینی، مدل ژاپنی، مدل فلان. مدل توسعه در جمهوری اسلامی، به اقتضای شرایط فرهنگی، تاریخی، مواریث و اعتقادات و ایمان این مردم، يك مدل کاملاً بومی و مختص به خود ملت ایران است؛ از هیچ‌جا نباید تقلید کرد؛ نه از بانک جهانی، نه از صندوق بین‌المللی پول، نه از فلان کشور چپ، نه از فلان کشور راست؛ هر جا اقتضایی دارد. فرق است بین استفاده کردن از تجربیات دیگران، با پیروی از مدلهای تحمیلی و القایی و غالباً هم منسوخ. بنده میبینم گاهی بعضی از شیوه‌هایی که در زمینه‌های اقتصادی و فرهنگی و غیره پیشنهاد میشود، از دیگران گرفته شده - فلان متفکر فرنگی این‌طوری گفته، فلان متفکر کجایی اینطوری گفته - مثل اینکه به آیات قرآن استناد میشود! خیلی از شیوه‌ها منسوخ است. (بیانات در دیدار نمایندگان مجلس ۱۳۸۳/۳/۲۷)

خیلی از شیوه‌ها منسوخ است؛ سی سال پیش، چهل سال پیش، پنجاه سال پیش تجربه شده، بعد يك روش بهتر آورده‌اند؛ ولی ما الان می‌خواهیم از روش منسوخ آنها در آموزش و پرورش، در مسائل علمی، در کارهای دانشگاهی، در کارهای اقتصادی و در برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی استفاده کنیم؛ نه، این درست نیست. از تجربه‌ها و دانشها باید استفاده کرد، اما الگو و شیوه و مدل را باید کاملاً بومی و خودی انتخاب کرد. (بیانات در دیدار نمایندگان مجلس ۱۳۸۳/۳/۲۷)

البته اینکه ما میگوییم ایرانی یا اسلامی، مطلقاً به این معنا نیست که ما از دستاوردهای دیگران استفاده نخواهیم کرد؛ نه، ما برای به دست آوردن علم، هیچ محدودیتی برای خودمان قائل نیستیم. هر جایی که علم وجود دارد، معرفت درست وجود دارد، تجربه‌ی صحیح وجود دارد، به سراغ آن خواهیم رفت؛ منتها چشم‌بسته و کورکورانه چیزی را از جایی نخواهیم گرفت. از همه‌ی آنچه که در دنیای معرفت وجود دارد و می‌شود از آن استفاده کرد، استفاده خواهیم کرد. (بیانات در نخستین نشست اندیشه‌های راهبردی ۱۳۸۹/۹/۱۰)

اگر بخواهیم سخنان ایشان را در این قسمت طبقه بندی نماییم به این صورت میتوان این نتیجه گیری را نوشت:

یعنی به نوعی بین الگوی مطلوب انقلاب اسلامی و الگوی پیشرفت غربی، رابطه عموم و خصوص من وجه برقرار میباشد. ولی آنچه در این مقال اهمیت دارد این است که ما در این الگو به هیچ عنوان نمیبایست تقلید کورکورانه انجام دهیم و آن را بی چون و چرا بپذیریم ولی باید از این الگوها استفاده نکنیم. پس تا اینجا میبایست به منظور ترسیم الگوی غربی، این الگو را از فیلتر خاصی که در ادامه مختصات و ویژگی های آن خواهد آمد، گذر دهیم.

۳. الزامات لازم در الگوی پیشرفت مطلوب انقلاب اسلامی

همانگونه که در بخش قبل ذکر شد، الگوی مطلوب انقلاب اسلامی وجه تمایز با الگوی پیشرفت غربی دارد، لذا میبایست در الگوی مطلوب پیشرفت، مواردی لحاظ شود که در ادامه سعی خواهیم نمود به بخشی از این الزامات اشاره شود:

۱,۳) پیشرفت همه جانبه

در تحلیل داده ستانده که در آن کل اقتصاد در نظر گرفته میشود، تحلیل نظری آن بر این پایه استوار است که اگر بخواهیم استراتژی بهینه را در اقتصاد اجرا نماییم میبایست میبایست کل اقتصاد از جمله نظام تامین مالی، داده و ستانده بخش های مختلف همه با هم عملکرد مناسبی داشته باشند. (رضوان سالجی، و کامل سالجی، ص ۲)

۱,۳) لزوم همراهی پیشرفت و عدالت

حضرت آیت الله خامنه ای در سخنان متعددی به همراهی پیشرفت و عدالت اشاره کردند که برخی از سخنان ایشان در این باره اشاره میگردد:

۱,۱,۳) لزوم پیشرفت عدالت محور

ما طبق برخی از سیاستهایی که امروز در دنیا رایج است و طرفداران زیادی هم دارد، نیستیم که صرفاً به رشد تولیدات و رشد ثروت در کشور فکر کنیم و به عدالت در کنار آن، فکر نکنیم؛ نه، این منطق ما نیست. نوآوری نظام ما همین است که میخواهیم عدالت را با توسعه و با رشد اقتصادی در کنار هم و با هم داشته باشیم و اینها با هم متنافی نیستند. ما دیدگاهی که تصور کند اینها با هم نمیسازند و یا باید این را انتخاب کرد یا آن را، قبول نداریم. این نکته باید در همه موارد؛ هم در کاهش حجم دولت، هم در مسأله خصوصی سازی، هم در نگاه کلی

به مسائل اقتصادی و هم در تقسیم منابع میان بخش خصوصی و بخش تعاونی و بخش دولتی رعایت شود. (بیانات در دیدار اعضای هیات دولت، ۱۳۸۳/۰۶/۰۴)

بدون عدالت، پیشرفت مفهومی ندارد و بدون پیشرفت هم عدالت مفهوم درستی پیدا نمی‌کند؛ باید هم پیشرفت باشد و هم عدالت. اگر بخواهید الگو بشوید و این کشور برای کشورهای اسلامی الگو بشود، بایستی گفتمان حقیقی و هدف والایی که همه برای او کار میکنند، این باشد. (بیانات در جمع اعضای هیات دولت، ۱۳۸۷/۰۶/۰۲)

پیشرفت اگر با عدالت همراه نباشد، پیشرفت مورد نظر اسلام نیست. اینی که ما تولید ناخالص ملی را، درآمد عمومی کشور را به یک رقم بالایی برسانیم، اما در داخل کشور تبعیض باشد، نابرابری باشد، عده‌ای آلف و الوف برای خودشان داشته باشند، عده‌ای در فقر و محرومیت زندگی کنند، این آن چیزی نیست که اسلام میخواهد؛ این آن پیشرفتی نیست که مورد نظر اسلام باشد. باید عدالت تأمین بشود. (بیانات در حرم رضوی، ۱۳۸۸/۰۱/۰۱)

هدف جمهوری اسلامی فقط این نیست که با ارقام و اعداد، تولید ناخالص ملی را در مجموع رقم بالایی نشان دهد؛ این کافی نیست. ما معتقدیم در کشور باید عدالت باشد و ثروت ملی میان هم‌همی مردم تقسیم شود. این آرزوی بزرگ ماست و برای آن تلاش و مبارزه میکنیم. (بیانات در جمع مردم قزوین، ۱۳۸۲/۰۹/۲۵)

میادای کسانی در گوشه و کنار کشور پیدا شوند و تصور کنند که هدف ما عبارت است از افزایش حجم ثروت مادی! یعنی عده‌ای از انواع و اقسام راه‌های تولید ثروت برخوردار شوند؛ دیگران هم هر طور زندگی کردند، کردند! ما هم دلمان به این خوش باشد که سرانه‌ی متوسط کشور را از فلان مقدار به دو برابر، یا تولید کل کشور را از فلان میزان به فلان میزان رسانده‌ایم. هرگز چنین نیست! (بیانات در روز ولادت امیرالمومنین، ۱۳۷۱/۰۱/۱۷)

در نظام‌های سرمایه‌داری، اساس، رشد اقتصادی و شکوفایی اقتصادی و ازدیاد و تولید ثروت است. هر که بیشتر و بهتر تولید ثروت کند، او مقدم است. آنجا مسأله این نیست که تبعیض یا فاصله پیش آید. فاصله در درآمدها و نداشتن رفاه جمع کثیری از مردم، نگرانی نظام سرمایه‌داری نیست. در نظام سرمایه‌داری، حتی تدابیری که ثروت را تقسیم کند، از نظر نظام سرمایه‌داری، تدابیر منفی و مردودی است. نظام سرمایه‌داری می‌گوید: «معنی ندارد که ما بگوییم ثروت جمع کنید تا آن را از شما بگیریم تقسیم کنیم! این معنی ندارد. اینکه شکوفایی نخواهد شد!» نظام اسلامی اینگونه نیست. نظام اسلامی معتقد به یک جامعه‌ی ثروتمند است، نه یک جامعه‌ی فقیر و عقب‌مانده. معتقد به رشد اقتصادی است؛ ولی رشد اقتصادی برای عدالت اجتماعی و برای رفاه عمومی، مسأله‌ی اول نیست. آنچه در درجه‌ی اول است، این است که فقیر در جامعه نباشد؛ محروم نباشد. (بیانات در مراسم تنفیذ آقای هاشمی، ۱۳۷۲/۰۵/۱۲)

در کنار پیشرفت، میخواهیم کشور عادلانه و با عدالت اداره بشود؛ این مهم است. نه عدالت بدون پیشرفت مطلوب است، نه پیشرفت بدون عدالت. عدالت بدون پیشرفت یعنی برابری در عقب‌ماندگی، برابری در فقر؛ این را نمی‌خواهیم. پیشرفت بدون عدالت را هم هرگز مطالبه نمی‌کنیم؛ پیشرفت، همراه با عدالت. (بیانات در اجتماع زائران رضوی ۱۳۸۷/۱/۱)

دو شاخص عمده وجود دارد که باید این دو را حتماً به‌دست بیاوریم: یکی پیشرفت است، یکی عدالت. ما مثل بعضی از کشورها و نظام‌های دنیا فقط به پیشرفت فکر نمی‌کنیم؛ ما پیشرفت را همراه با عدالت میخواهیم. اما مسأله‌ی مهم این است که این درآمد سرانه در میان ملت چه جور تقسیم میشود؛ این آن نکته‌ای است که نظام‌های غیر الهی و نظام‌های رونوشت‌کرده‌ی از نسخه‌های استکباری، دیگر به آن توجه نمی‌کنند. ما نمیتوانیم توجه

نکنیم؛ ما می‌خواهیم کشورمان از همه‌ی جهات - از لحاظ علمی، از لحاظ اقتصادی، از لحاظ فناوری، از لحاظ سیاسی - به پیشرفت برسد، مردم به رفاه دست پیدا کنند. (بیانات در اجتماع زائران رضوی ۱۳۸۷/۱/۱)

۳، ۱، ۲) اهمیت و اولویت عدالت در توسعه اسلامی

نظام اسلامی، اینگونه نیست. نظام اسلامی می‌فرماید: «بِالْعَدْلِ قَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ» اصل، عدالت است. البته، تولید ثروت هست. نظام اسلامی، یک جامعه‌ی فقیر نمی‌خواهد. یک ملت فقیر و یک درآمد عمومی ناچیز نمی‌خواهد. از ثروتها استفاده می‌کند؛ علم را پیشرفت می‌دهد، منابع زیرزمینی را استخراج می‌کند، انسانها را به رشد عقلانی می‌رساند، تجارت می‌کند و صنعت راه می‌اندازد. تاریخ اسلام نشان داد که اسلام به برکت همین احکام نورانی، در یک دوره‌ی طولانی، صاحب علم و صنعت در کلّ جهان بوده است. اما جهت همه‌ی اینها، عدالت است. ثروت هست؛ اما باید عدالت در جامعه تضمین شود. برای عدالت، منتظر امام زمانیم. پیغمبران آمدند؛ همه هم برای اقامه‌ی قسط آمدند؛ «لِيُقْوَمَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ» قرآن کریم، سوره حدید، آیه ۲۵. اینها حرفهای خیلی پرمعنایی است که قرآن به ما گفته است؛ نهج البلاغه به ما گفته است و در روایات ائمه هم هست. (بیانات در مراسم تنفیذ آقای خاتمی ۱۳۷۶/۵/۱۲)

آنچه که در این بین بایستی با وسواس و دقت دنبالش باشید، مسأله‌ی «عدالت اجتماعی» است که با رشد و توسعه هم سازگار است. بعضی اینطور تصور می‌کردند - شاید حالا هم تصور کنند - که ما بایستی دوره‌ای را صرف رشد و توسعه کنیم و وقتی که به آن نقطه‌ی مطلوب رسیدیم، به تأمین عدالت اجتماعی می‌پردازیم. این فکر اسلامی نیست. «عدالت» هدف است و رشد و توسعه مقدمه‌ی عدالت است. آن روزی که در کشور عدالت اجتماعی نباشد، اگر بتوانیم باید آن روز را تحمل نکنیم ... این امر را در کارها و در همه‌ی بخشها و برنامه‌ریزی‌هایتان دخالت دهید. در سیاستهایی هم که برای برنامه‌ی دوم ابلاغ و اعلام شد، این نکته جزو ارقام مهم آن سیاستگذاری بود. (بیانات در دیدار با هیأت وزیران ۱۳۷۴/۶/۸)

البته فعالیت اقتصادی و کار اقتصادی و تلاش اقتصادی حتماً باید با شاخص و شاقول عدالت باشد. بدون عدالت، هر تلاش اقتصادی به ضرر منتهی خواهد شد. عدالت هم معنایش این نیست که ما سرمایه‌گذاری نکنیم یا به سرمایه‌گذار اجازه‌ی سرمایه‌گذاری ندهیم. این تصورات غلط آن افرادی است که آن روز خودشان را طرفدار عدالت معرفی می‌کردند. نه، کار آفرینی هم یک خیر است، یک عبادت است، یک کار بزرگ است که باید انجام بگیرد. مسأله‌ی صحیح، مدیریت کردن این مجموعه است. مدیریتهای کشوری، مدیریتهای دولتی چه در بخش تقنین، چه در بخش اجرا، چه در بخش قضا، بایستی مدیریت کنند تا تجاوز از حق انجام نگیرد؛ تجاوز از حقوق انجام نگیرد؛ تعرض به یکدیگر انجام نگیرد؛ این کاروان با همه‌ی اجزای خودش - ان‌شاء‌الله - به پیش برود. (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاههای شیراز ۱۳۸۷/۲/۱۴)

از اول پیروزی انقلاب، امام تکیه‌ی بر طبقات ضعفا را اصرار کردند، تکرار کردند، توصیه کردند. تعبیر «پابرهنگان» و «کوخ‌نشینان» جزو تعبیراتی بود که در کلام امام بارها و بارها تکرار شد. به مسئولین اصرار داشتند که به طبقات محروم برسید. (بیانات در سالگرد ارتحال امام(ره) ۱۳۹۰/۳/۱۴)

انقلاب برای این است که عدالت برقرار شود (بیانات در دیدار قشرهای مختلف مردم، ۱۳۷۱/۱۰/۱۷)

در عرصه‌ی اجتماعی، توسعه باید با مردم گره بخورد؛ مردم باید محور توسعه باشند. عدالت حتماً یکی از شاخصهای اصلی است. برنامه‌ریزی و سیاستگذاری‌ای که عدالت و توزیع عادلانه‌ی ثروت را در جامعه ندیده

بگیرد، نمیتواند چشم‌انداز مورد نظر ما را تأمین کند و برنامه‌ی مطلوب ما نیست. (بیانات در دیدار مسؤولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۲/۰۵/۱۵)

۳،۱،۳) دلایل اهمیت عدالت:

دنبال تولید ثروت رفتن بدون نگاه به عدالت، همان چیزی می‌شود که امروز در کشورهای سرمایه‌داری مشاهده می‌کنیم. در غنی‌ترین کشور عالم - یعنی امریکا - کسانی هستند که از گرسنگی و از سرما و گرما می‌میرند؛ اینها که شعار نیست؛ واقعیت‌هایی است که مشاهده می‌کنیم. کسانی هستند که در آرزوی یک آپارتمان سه چهار اتاقه سال‌های سال تلاش می‌کنند و چون به جایی نمی‌رسند، می‌روند خیانت می‌کنند تا به این امکانات برسند. (بیانات در دیدار اعضای هیأت دولت ۱۳۸۴/۶/۸)

عدالت به معنای مطلق کلمه در میان مردم اجرا شود و تقسیم صحیح ثروت باشد، خود این عدالت در این جامعه، عاملی برای جذب دل‌های ملت‌ها و مردم در همه جای دنیا به اسلام است. چرا؟ چون انسان‌ها از بی‌عدالتی رنج می‌برند. (بیانات در اجتماع مردم مشهد مقدس رضوی ۱۳۷/۱/۱)

اگر در جامعه‌ای عدالت باشد، یعنی قانون، عادلانه؛ قضاوت، عادلانه؛ اجرا، عادلانه و نظر به آحاد ملت، نظر عادلانه باشد، تلاش اجتماعی و اقدام سازنده‌ی اقتصادی هم در آن جامعه بهتر خواهد شد و ثروت هم بیشتر به آن جامعه رو خواهد آورد. اما اصل قضیه، عدالت است و ما دنبال عدالتیم. (بیانات در دیدار کارگزاران در روز ولادت حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام ۱۳۷۱/۱۰/۱۷)

۴،۱،۳) معنا و الزامات اجرای عدالت:

۱،۴،۱،۳) استفاده از راهکارهای جدید و ابتکاری:

اگر بخواهیم فاصله‌ی بین آنچه که از عدالت لازم داریم و باید باشد و آن وضعیت کنونی را - وضعیتی که فعلاً مستقر است - کم کنیم، بایستی به روشها و راهکارهای جدید و مؤثر دست پیدا کنیم. باید بدانیم شیوه‌های کاربردی عدالت چه چیزهایی است؛ یعنی زمان آزمون و خطا را سپری شده بدانیم. (بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع عدالت ۱۳۹۰/۲/۲۷)

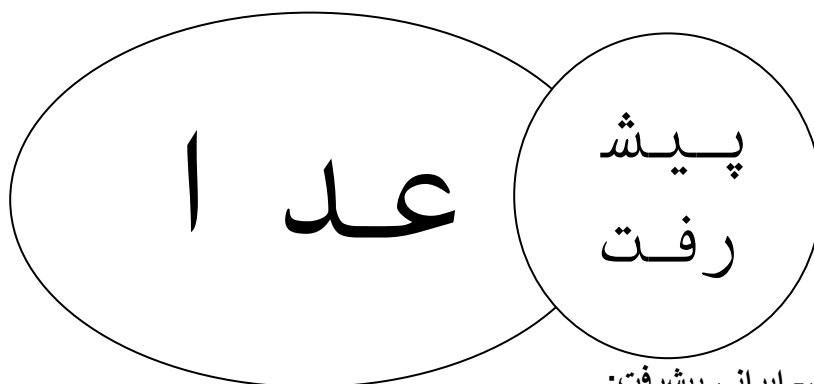
۲،۱،۴،۳) تبدیل عدالت به گفت‌وگو نخبگان:

بحث عدالت بایستی به یک گفت‌وگو نخبگانی تبدیل شود. باید این مسأله را دنبال کنیم و پیگیری این بحث را رها نکنیم؛ چون زمینه خیلی زیاد است، نیاز خیلی شدید است. (بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع عدالت ۱۳۹۰/۲/۲۷)

۳،۱،۴،۳) استفاده از متون اسلامی:

در مرحله‌ی نظری و نظریه‌سازی، باید از منابع اسلامی و از متون اسلامی، نظریه‌ی ناب اسلام در باب عدالت به دست بیاید. من تکیه‌ام در این نکته این است که نمی‌خواهیم از مونتاز و کنار هم چیدن نظریات گوناگون متفکرین و حکمایی که در این زمینه حرف زدند، یک نظریه به وجود بیاوریم و تولید کنیم. (بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع عدالت ۱۳۹۰/۲/۲۷)

اگر بخواهیم الگوی پیشرفت مطلوب اقتصادی از منظر عدالت و توسعه را احصاء نماییم، میتوان آن را به صورت شکل زیر بیان نمود، به دلیل اهمیت فوق العاده عدالت، نسبت به پیشرفت، عدالت بزرگتر ترسیم شده است.

۳) الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت:

۱،۳) لزوم طراحی الگوی ایرانی- اسلامی پیشرفت:

جوانان ما این را باید به صورت يك اصل كلي در ذهن داشته باشند که برای اداری کشور، برای آینده کشور، نسخه‌های بیگانه‌نوشته را انتخاب نکنند. نسخه‌های اسلامی، نسخه‌های ملی، نسخه‌های بومی را انتخاب کنند. (بیانات در دیدار مردم مریوان ۱۳۸۸/۲/۲۶)

«تعیین الگوی پیشرفت» هم لازم است. الگوی پیشرفت چیست؟ ما باید این را مشخص کنیم. اگر این را مشخص کنیم، آن وقت در برنامه‌ریزیها، اولویتها، تقدمات، برنامه‌ها، زمان‌بندیها و سرمایه‌گذاریها ما اثر میگذاریم؛ به دنبال خود فرهنگ‌سازی می‌آوردیم؛ در گفتگوی نخبگان خودش را نشان میدهد و به ذهنیت عامه مردم سرریز میشود؛ حتی در صادرات و واردات کشور اثر میگذارد؛ چه چیزی را از کجا وارد کنیم؟ چه چیزی را به کجا صادر کنیم؟ (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های استان سمنان ۱۳۸۵/۸/۱۸)

۱،۳) اهمیت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت:

۱،۱،۳) صادر کردن فرهنگ غربی با شاخص توسعه

شاخصهایی است که در دنیا برای يك کشور پیشرفته ذکر میکنند و ما این شاخصها را رد نمیکنیم و قبول داریم. منتها توجه داشته باشید این شاخصها را وقتی که به ما تحویل میدهند - به ما که تشکیل‌دهنده این شاخصها نیستیم - در لابه‌لای آن، چیزهایی است که دیگر آنها جزو شاخصهای پیشرفت و توسعه نیست؛ چیزهایی را به میان می‌آورند که این صادر کردن فرهنگ مخالف با هویت و شخصیت ملی و میل برای وابسته کردن کشورهاست. آن کسانی که این شاخصها را تهیه و ارائه میکنند، اگرچه غالباً دانشمندانند، اما بسیاری از آنان آدمهای مستقلي نیستند؛ یعنی همان شبکه و همان ناتوی فرهنگی در مجموعه‌ی خود، بسیاری از این دانشمندان، متفکران،

هنرمندان، ادبا و امثال اینها را هم دارد. (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های استان سمنان
۱۳۸۵/۸/۱۸)

۲،۱،۳) خطرناک بودن توسعه غربی

چرا لزوم این کار [مدلسازی و الگوسازی داخلی] را باید بیان کرد؟ خیلی ساده است؛ به خاطر اینکه امروز در چشم بسیاری از نخبگان ما، بسیاری از کارگزاران ما، مدل پیشرفت صرفاً مدل‌های غربی است؛ توسعه و پیشرفت را باید از روی مدل‌هایی که غربی‌ها برای ما درست کرده‌اند، دنبال و تعقیب کنیم. امروز در چشم کارگزاران ما این است و این چیز خطرناکی است. (بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد
۱۳۸۶/۲/۲۵)

نسخه‌ی آنها مال خودشان. علم آنها را یاد بگیریم؛ اما نسخه‌ی بیماری خودمان را خودمان بنویسیم، تا مورد اعتماد خودمان باشد، تا بتوانیم به آن تکیه کنیم، اطمینان کنیم. (بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه‌های استان یزد
۱۳۸۶/۱۰/۱۳)

۲،۳) الزامات لازم در الگوی ایرانی-اسلامی پیشرفت

۱،۲،۳) استقلال

یکی از الزامات ما این است: هر الگوی پیشرفتی بایستی تضمین‌کننده‌ی استقلال کشور باشد؛ این باید به‌عنوان یک شاخص به حساب بیاید. هر الگویی از الگوهای طراحی شونده‌ی برای پیشرفت که کشور را وابسته کند، ذلیل کند و دنباله‌رو کشورهای مقتدر و دارای قدرت سیاسی و نظامی و اقتصادی بکند، مردود است. یعنی استقلال، یکی از الزامات حتمی مدل پیشرفت در دهه‌ی پیشرفت و توسعه است. پیشرفت ظاهری - با وابسته شدن در سیاست و اقتصاد و غیره - پیشرفت محسوب نمی‌شود. (بیانات در دیدار استادان و دانشجویان کردستان ۱۳۸۸/۲/۲۷)

۲،۲،۳) همخوانی با تاریخ و فرهنگ ایرانی

پیشرفت برای همه‌ی کشورها و همه‌ی جوامع عالم، یک الگوی واحد ندارد. پیشرفت یک معنای مطلق ندارد؛ شرایط گوناگون - شرایط تاریخی، شرایط جغرافیایی، شرایط جغرافیای سیاسی، شرایط طبیعی، شرایط انسانی و شرایط زمانی و مکانی - در ایجاد مدل‌های پیشرفت، اثر می‌گذارد. ممکن است یک مدل پیشرفت برای فلان کشور یک مدل مطلوب باشد؛ عیناً همان مدل برای یک کشور دیگر نامطلوب باشد. بنابراین یک مدل واحدی برای پیشرفت وجود ندارد که ما آن را پیدا کنیم، سراغ آن برویم و همه‌ی اجزای آن الگو را در خودمان ایجاد کنیم و در کشورمان پیاده کنیم؛ چنین چیزی نیست. پیشرفت در کشور ما - با شرایط تاریخی ما، با شرایط جغرافیایی ما، با اوضاع سرزمینی ما، با وضع ملت ما، با آداب ما، با فرهنگ ما و با میراث ما - الگوی ویژه‌ی خود را دارد؛ باید جستجو کنیم و آن الگو را پیدا کنیم. آن الگو ما را به پیشرفت خواهد رساند. (بیانات در دیدار استادان و دانشجویان کردستان ۱۳۸۸/۲/۲۷)

۳،۲،۳) همراهی توسعه مادی و معنوی

کسانی دنیا را اصل بدانند و آخرت را فراموش کنند؛ یعنی همهی تلاش جامعه و برنامه‌ریزان و سیاستگذاران و حکومت، برای این باشد که زندگی مردم را از لحاظ دنیایی آباد کنند: مردم پول داشته باشند، ثروت داشته باشند، راحت باشند، مشکل مسکن نداشته باشند، مشکل ازدواج نداشته باشند، مشکل بیکاری نداشته باشند؛ فقط همین! اما از لحاظ معنوی در چه وضعی باشند، مطلقاً مورد توجه قرار نگیرد. این يك انحراف است. (بیانات در دیدار استادان و دانشجویان کردستان ۱۳۸۸/۲/۲۷)

۳،۲،۴) ملاحظه عناصر هویت ملی

اساس تحوّل باید بر «ملاحظه‌ی عناصر اصلی هویت ملی» قرار داده شود، که آرمانهای اساسی و اصولی مهم‌ترین آنهاست. من این را عرض میکنم که صنعتی شدن، فرا صنعتی شدن، پیشرفت علمی، پیشرفت خدماتی و پیشرفتهای بهداشتی و درمانی باشد؛ اما اساس اینها باید حفظ هویت ملی باشد. اگر يك کشوری همهی اینها را داشت، اما از لحاظ ملی، يك کشور بی هویتی بود، فرهنگش وابسته‌ی به دیگران بود، از گذشته و تاریخ خود هیچ بهره‌ای نداشت و نبرده بود، یا اگر گذشته‌ای داشت، آن گذشته را از چشمش دور نگه داشتند یا آن را در نظرش تحقیر کردند، این کشور مطلقاً پیشرفت نخواهد کرد؛ زیرا هویت ملی، اساس هر پیشرفتی است. (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاههای استان سمنان ۱۳۸۵/۸/۱۸)

۳،۲،۵) لحاظ کردن آرمانها در پیشرفت

آنچه که ما در تحوّل، تحوّل که با پیشرفت همراه است، مورد نظرمان است - که جا دارد که این جزو آرمانهای ما باشد - مبارزه‌ی با فقر، مبارزه‌ی با تبعیض، مبارزه‌ی با بیماری، مبارزه‌ی با جهل، مبارزه‌ی با ناامنی، مبارزه‌ی با بی‌قانونی، مدیریتها را به سطح علمی‌تر ارتقا دادن، رفتار شهروندان را به سطوح منضبط ارتقا دادن و انضباط اجتماعی، رشد امنیت، رشد ثروت ملی، رشد علم، رشد اقتدار ملی، رشد اخلاق و رشد عزت ملی است؛ همهی اینها در این تحول و پیشرفت، به معنای صحیح دخالت دارند و ما اینها را پایه‌های اصلی میدانیم. (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاههای استان سمنان ۱۳۸۵/۸/۱۸)

۴) حوزه‌هایی که باید در آنها الگوی پیشرفت مطلوب اقتادی ترسیم گردند:

با توجه به مطالبات مقام معظم رهبری، حوزه‌هایی در کشور که میتواند بر تولید ملی تاثیر بگذارد بیان گردیده است که این حوزه‌ها میبایست بر اساس الگوی پیشرفت مطلوب اقتصادی مورد مطالعه قرار گیرد. قابل ذکر است این دغدغه نیز براساس بیانات مقام معظم رهبری استخراج گردیده است و به دلیل کمی فضا، تنها به منابع آنها اشاره گردیده است.

۱. ترسیم قانون کار مطلوب. (بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور ۱۳۸۹/۶/۱۶)
۲. تصحیح و تعیین خط مشی عادلانه بین نیروی کار و کارفرما. (بیانات در دیدار گروه کثیری از کارگران و کارآفرینان ۱۳۸۷/۰۲/۰۴)
۳. نحوه توجه به کارگر بیش از حد عامل تولید. (بیانات در دیدار هزاران نفر از کارگران سراسر کشور ۱۳۹۰/۲/۷)
۴. نحوه تکریم کارگر. (بیانات در دیدار کارگران و معلمان، ۱۳۷۹/۲/۱۴)

۵. چگونگی نهادینه کردن نگاه جهادی به کار کارگر. (بیانات در دیدار هزاران نفر از کارگران سراسر کشور ۱۳۸۹/۰۲/۰۸)
۶. الزامات تقویت بخش خصوصی. (بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت ۱۳۸۹/۶/۸)
۷. الزامات عدم سوء استفاده از خصوصی سازی. (بیانات ابلاغ سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی ۱۳۸۴/۳/۲)
۸. الزامات نقش مناسب دولت بعد از خصوصی سازی. (بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت ۱۳۸۹/۶/۸)
۹. الزامات افزایش بهره وری. (بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۰/۱/۱)
۱۰. الزامات عادت دادن مردم به مصرف تولیدات داخلی. (بیانات در دیدار هزاران نفر از کارگران سراسر کشور ۱۳۹۰/۲/۷)
۱۱. الزامات مبارزه با اسراف در جامعه. (بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت علی بن موسی الرضا(علیه السلام) ۱۳۸۸/۱/۱، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۶/۱/۱، پیام به مناسبت آغاز سال جدید ۱۳۷۶/۱/۱، پیام به مناسبت حلول سال ۱۳۷۱ هجری شمسی ۱۳۷۱/۱/۱، پیام نوروزی به مناسبت حلول سال جدید ۱۳۷۴/۱/۱، پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۳۸۸ هجری شمسی ۱۳۸۷/۱۲/۳۰)
۱۲. چگونگی جلوگیری از اسراف ملی. (بیانات در اجتماع زائران رضوی، ۱۳۸۸/۱/۱)
۱۳. ترسیم الگوی مصرف مطلوب و الزامات رسیدن به آن الگو. (بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت علی بن موسی الرضا(علیه السلام) ۱۳۸۸/۱/۱، بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۹/۱/۱، پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۳۸۸ هجری شمسی ۱۳۸۷/۱۲/۳۰)
۱۴. الزامات کاهش مصرف اموال بیت المال و ترسیم الگوی بهینه مصرف بیت المال. (خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۱۰/۴، پیام به مناسبت دومین همایش جنبش دانشجویی، ۱۳۸۱/۸/۶، پیام نوروزی به مناسبت حلول سال جدید ۱۳۷۴/۱/۱، بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام به مناسبت عید غدیر خم ۱۳۷۱/۰۳/۳۰، بیانات در دیدار اقدار مختلف مردم به مناسبت نیمه‌ی شعبان در مصلاي تهران، ۱۳۸۱/۰۷/۳، پیام نوروزی به مناسبت حلول سال جدید ۱۳۷۴/۱/۱، بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۲/۰۵/۱۵)
۱۵. الزامات اداره کشور بدون پول نفت. (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۹/۵/۱۲، بیانات در سخن مطهر حضرت ثامن الحجج امام رضا (علیه السلام) ۱۳۷۷/۱/۱، ابلاغ سیاستهای کلی برنامه‌ی پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب ۱۳۸۷/۱۰/۲۱، بیانات در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش‌های اقتصادی ۱۳۹۰/۵/۲۶)
۱۶. الزامات افزایش صادرات در کشور. (بیانات در بازدید از توانمندیهای صنعت خودروسازی ۱۳۸۹/۱/۹، بیانات در جمع مردم کرمانشاه ۱۳۹۰/۷/۲۰، نامه به سران قوای سه‌گانه و ابلاغ سیاستهای کلی نظام ۱۳۷۹/۱۲/۲۰، پیام به ریاست محترم جمهوری در خصوص سیاستهای کلی برنامه‌ی پنجساله‌ی سوم ۱۳۷۸/۲/۳۰، بیانات در بازدید از توانمندیهای صنعت خودروسازی ۱۳۸۹/۱/۹، بیانات در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش‌های اقتصادی ۱۳۹۰/۵/۲۶)
۱۷. ترسیم حمایت مطلوب از صنایع با تکیه بر کاهش تعرفه واردات. (بیانات در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش‌های اقتصادی ۱۳۹۰/۵/۲۶، بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور ۱۳۸۹/۶/۱۶، بیانات در بازدید از توانمندیهای صنعت خودروسازی ۱۳۸۹/۱/۹)

۱۸. الگوی مطلوب مدیریت بر واردات. (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۹/۵/۱۲، بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت ۱۳۹۰/۶/۶، بیانات در بازدید از توانمندیهای صنعت خودروسازی ۱۳۸۹/۱/۹)
۱۹. الزامات مورد نیاز برای جهانی شدن. (بیانات در دیدار مسؤولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۲/۰۵/۱۵، بیانات در دیدار مدیران صدا و سیما ۱۳۸۱/۱۱/۱۵، بیانات در دیدار استادان و دانشجویان کردستان ۱۳۸۸/۲/۲۷)
۲۰. نحوه حفظ استقلال ملی و خودکفایی. (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاههای استان سمنان ۱۳۸۵/۸/۱۸)
۲۱. نحوه استفاده از ظرفیت کشورهای اسلامی در تجارت بین الملل. (بیانات در دیدار با اقتصاددانان شرکت‌کننده در اجلاس بانک توسعه‌ی اسلامی ۱۳۸۳/۶/۲۵)
۲۲. الزامات اساسی افزایش سرمایه گذاری در کشور. (بیانات در دیدار با نخبگان جوان ۱۳۸۹/۷/۱۴، بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۹/۱/۱)
۲۳. الزامات مبارزه با فساد اقتصادی در کشور. (بیانات در دیدار گروه کثیری از اصناف ۱۳۸۰/۴/۱۰، بیانات در اجتماع مردم مشهد در حرم مقدّس ۱۳۸۲/۱/۱، بیانات در دیدار افشار مختلف مردم، به مناسبت ۱۹ دی ماه، سالروز قیام مردم قم ۱۳۸۰/۱۰/۱۹، بیانات در دیدار اعضای هیأت دولت، به مناسبت هفته‌ی دولت ۱۳۸۱/۶/۴)

نتیجه گیری:

با توجه به بیانات مقام معظم رهبری در سال های مختلف، ایشان الگوی پیشرفت مطلوب اقتصادی را ترسیم نموده اند. این الگو چند خصوصیت پیشرفت همه جانبه بودن، همراهی توسعه و عدالت، همراهی عدالت و پیشرفت و قرار داشتن معیارهای ایرانی- اسلامی در پیشرفت، مطالبه اصلی ایشان میباشد که توضیح مختصری در هر زمینه داده شد.

بعد از آن، با توجه به مطالبات دیگر ایشان، زمینه هایی که میبایست الگوی پیشرفت مطلوب در آنها ترسیم شود، احصاء شد. پیشنهاد مولف این مقاله برای تحقیقات بعدی این است که سعی شود الگوی پیشرفت مطلوب در هر کدام از حوزه های فوق الذکر احصاء شود.

۱. سایت مقام معظم رهبری

2. Marius-Răzvan SURUGIU and Camelia SURUGIU, 2010, COMPARATIVE STRUCTURAL APPROACHES REGARDING RELEVANT INDICATORS OF INPUT-OUTPUT ANALYSIS AT MACRO AND SECTORAL LEVEL: A CASE STUDY OF SOME EUROPEAN UNION COUNTRIES, MPRA paper with number 23772